

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

„Eesti ühinemine euroalaga”

**Euroopa Keskpanga presidendi
Jean-Claude Trichet’ kõne
Eesti Panga korraldatud eurokonverentsil**

Tallinn, 20. september 2010

Austatud külalised,

daamid ja härrad!

Mul on suur rõõm olla täna Tallinnas, et osaleda eurokonverentsil. 1. jaanuaril 2011 hakkab Eestis seadusliku maksevahendina kehtima euro ja Eestist saab euroala seitsmeteistkümnes liikmesriik. Lubage mul kõigepealt õnnitleda kõiki asjaosalisi, kes on sellele väljapaistvale saavutusele kaasa aidanud. Tänu nende jõupingutustele ja pühendumusele on Eesti valmis euro kasutuselevõtuks.

Ühisraha loomine on olnud väga oluline samm Euroopa ühisturu sisseseedmisel, mille Euroopa Liidu esiisad seadsid endale eesmärgiks juba rohkem kui viiekümne aasta eest. Ühtlasi kajastab euro kasutuselevõtt jõuliselt Euroopa riikide kindlameelset tahet teha aktiivselt strateegilisi jõupingutusi ühinemise suunas. 1. jaanuaril 1999 võeti euro kasutusele üheteistkümnes liikmesriigis. 1. jaanuaril 2011 on euroala liikmesriike juba seitseteist. See kinnitab veenvalt, et euroala ei ole kinnine klubi, vaid on avatud kõigile riikidele ja majandustele, kes täidavad jätkusuutlikul viisil ühinemiskriteeriumeid.

1. jaanuarist 2011 saab Eesti ajaloo teetähis – see märgib majandusliku ja rahapoliitilise lõimumise pikka ning keerulist protsessi, mis on võimaldanud Eestil ühineda euroalaga. Alates Eesti taasiseseisvumisest 1991. aastal on rakendatud kiireid ja ulatuslikke sotsiaal- ja majandusreforme. Lisaks sellele, et Eesti on olnud pühendunud reformide elluviija, on temast saanud ka stabiilse mitmeparteilise demokraafia eeskuju. Eesti on arenenud dünaamiliseks majanduseks ja pälvinud tunnustust oma usaldusväärse eelarvepoliitika ja majandusliku vabaduse eest ning suutlikkuse eest välja töötada ja kohandada uusi tehnoloogiaid.

Eesti majandus oli paljude aastate vältel üks kõige kiiremini kasvavaid majandusi maailmas, ent see kasv ei olnud tasakaalustatud.

Vaatamata väga rasketele aastatele vahetult pärast taasiseseisvumist, oli Eesti SKP reaalkasv ajavahemikul 1995–2007 keskmiselt 7,2% aastas. 2008. aastal kiire areng peatus. 2008. ja 2009. aastal alanes reaaltoodang järsult ja toodangu languse alusel sai Eestist Läti järel teine kriisist kõige enam mõjutatud ELi riik. Kohandamise tõsidus näitas, et kiire toodangukasvu periood oli mõningal määral ka tasakaalustamata kasvu ja majandusliku ülekuumenemise aeg. Majandusbuumi ajal toetus majanduskasv peamiselt tugevale sisenõudlusele, mida soodustasid muu hulgas reaalse kasutatava tulu kiire tõus ja liiga optimistlikud ootused tulevaste sissetulekute suhtes. Finantsvahendite märkimisväärne sissevool tõi kaasa laenude ja varahindade kasvu (eelkõige eluasemeturul), millest tingitud tasakaalustamatust vähendas ulatuslik majanduslangus. Kuni 2008. aastani väga kiirena püsinud SKP reaalkasv viis suure, kahekohaliste näitajateni ulatunud jooksev- ja kapitalikonto puudujäägini SKP suhtes. Suur sisenõudlus ja tootmisvõimsuse piirangud kiirendasid tööjõu erikulude kasvu mittejätkusuutlikul viisil ning aastatel 2000–2007 kasvasid need kokku üle 50%. Kuna palgatõus oli oluliselt kiirem kui tööviljakuse kasv, mõjus see negatiivselt Eesti majanduse konkurentsivõimele.

Täna, mil me ootame rõõmuga Eesti üleminekut eurole, tahaksin osutada tähelepanu kahele põhitegurile Eesti valmistumisel euro kasutuselevõtuks. Eesti kogemus võib aidata mõnel euroala riigil toime tulla suure kohandamisvajadusega. Lisaks võib see innustada nii Eestit kui ka praegusi ja tulevasi euroala riike toetama majandus- ja rahaliidu jätkusuutlikku toimimist ka edaspidi.

Esimene tegur näitab, kui tähtis on säilitada usaldusväärset eelarvepoliitikat. Ka erandlikel aegadel on Eesti näidanud oma kindlat pühendumust usaldusväärse eelarvepoliitika hoidmisele, mis on majandus- ja rahaliidu poliitikaraamistiku otsustava tähtsusega

element. Eestis on alati valitsenud selge üksmeel eelarve tasakaalu hoidmise vajalikkuse suhtes. Vaatamata märkimisväärsele ebakindlusele nii välis- kui ka sisenõudluse taastumise suhtes, võttis Eesti valitsus 2009. aastal tähelepanuväärseid eelarve konsolideerimise meetmeid. See on aidanud oluliselt kaasa Eesti püüdlustele ühineda euroalaga. Ka Eesti eelarvepoliitika areng alates 1992. aastast kinnitab hinnangut, et eelarvepoliitikas järgitakse usaldusväärseuse põhimõtet.

Teine tegur, millele tahan osutada, näitab, kui tähtis on majanduse tasakaalustamatuse tõhus ennetamine ja vajadusel selle otsustav korrigeerimine. Tagantjärele on selge, et Eesti üldine poliitikakurs oleks pidanud olema rangem, et ohjeldada väga kiire kasvu aastatel nõudlussurvet ja makromajanduse suurt tasakaalustamatust. See puudutab eelkõige aastaid 2005–2007, mil ülekuumenemise surve oli kõige tuntavam. Püüded piirata palgatõusu ja pidurdada kiiret laenukasvu osutusid samuti enamasti ebatõhusaks. Lõpuks oli Eesti majanduse makromajanduslik tasakaalustamatus üsna suur ning sellele järgnenud kohandamise ulatus ja kiirus olid märkimisväärsed.

Eesti majandus ja Eesti elanikud reageerisid uuele majanduskeskkonnale suhteliselt kiiresti ja tõestasid oma erakordset kohanemisvõimet. See annab tunnistust Eesti majanduse paindlikkusest ja elanike valvsusest. Uus majanduskeskkond nõudis kohest ja otsustavat tegutsemist ning tõsiste poliitiliste meetmete võtmist. Need toetasid usaldusväärset eelarvepoliitikat ning aitasid lahendada majandusbuumi ajal esile kerkinud välis- ja sisemajanduse tasakaalustamatust. Konkurentsivõime taastub järk-järgult ning maksebilansi jooksev- ja kapitalikonto on alates 2009. aasta algusest olnud ülejäägis. Jätkuvalt on väga oluline kohandada nominaalpalku, et toetada vähenenud konkurentsivõime elavdamist ja taastada toodangu jätkusuutlik kasv. Avaliku sektori areng on toetanud palkade kohandamist majanduses tervikuna, sest nominaalpalgad alanesid

selles sektoris 2009. aastal ligikaudu 10%. Konkurentsivõime taastamiseks ja madala inflatsiooni hoidmiseks on jätkuvalt väga tähtis, et palgadünaamika oleks jätkusuutlik, st palgakasv oleks kooskõlas tööviljakuse tõusuga.

Julgustav on see, et majanduslangus Eestis näib olevat lõppenud, kuid see pole siiski põhjus rahulduda seni saavutatuga. Jätkusuutliku välispositsiooni taastamiseks on väga oluline, et Eesti toetaks siseressursside ümberjaotamist ekspordile suunatud kõrge lisandväärtusega sektoritesse. Selleks, et soodustada jätkusuutlikku töökohtade loomist, peavad palgad jääma piisavalt paindlikuks. Lõpetuseks on Euroopa Keskpannga seisukohalt väga tähtis, et Eesti valitsus säilitaks valvsuse, tagades hiljuti saavutatud madala inflatsioonitaseme püsijäämise ka eelseivateks aastateks ning võttes selleks vajadusel jõulisi meetmeid.

Nii Eesti kui ka mitme teise euroala riigi viimaste aastate kogemus näitab, kui oluline on rakendada jõulist ja tõhusat järelevalvet euroala riikides. Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepinguga peab Euroopa Keskpank jätkusuutlikkust väga tähtsaks. Riik saab võtta euro kasutusele ainult siis, kui on saavutanud püsiva lähenemise kõrge taseme ja tema majandus on valmis täiel määral kasutama euroalaga liitumise hüvesid. Jätkusuutlikkuse puudumine tekitab uuele liikmesriigile paratamatult tõsisid majanduslikke probleeme ja võiks mõjuda negatiivselt ka teistele euroala riikidele või euroalale tervikuna. Seepärast on põhjalik ja vastutustundlik suhtumine lähenemiskriteeriumite jätkusuutlikku täitmisse kõigi praeguste ja tulevaste euroala riikide huvides.

Selleks, et euro eeliseid täiel määral kasutada ja võimaldada kohandamismehhanismidel laienenud euroalal tõrgeteta toimida, on väga tähtis, et Eesti rakendaks asjakohast poliitikat, toetades seeläbi püsivalt kiiret majanduskasvu. Selleks, et euro oleks edukas, peavad kõik euroala riigid võtma neile pandud kohustusi tõsiselt. See käib

käsikäes oluliste eelistega, mida euroala liikmeks olemine pakub. Euroopa Keskpank tervitab Eesti valitsuse võetud kohustust tagada euro kasutuselevõtu järel toodangu ja tööhõive jätkusuutlikku kasvu soodustav majanduskeskkond, tasakaalustatud makromajandustingimused ja hinnastabiilsus.

Olen kindel, et euroala uue liikmena annab Eesti olulise panuse tugeva ja tõhusa juhtimisraamistiku toimimisse ELi ja euroala tasandil, aidates seega tagada usaldusväärse majanduspoliitika rakendamise põhjalikku järelevalvet. EKP on hiljuti esitanud mitmeid ettepanekuid euroala majanduse juhtimise tugevdamiseks. Ettepanekud vaatab läbi president Van Rompuy juhitud töörühm ja nende eesmärk on määrata kindlaks, kuidas tugevdada euroala majanduspoliitika juhtimis- ja täitevstruktuure. Majandus- ja rahaliidu institutsiooniliste alustalade tugevdamiseks tuleb teha märkimisväärseid edusamme. See aitab muuta majandusliitu ühtsemaks, nii et see vastab rahaliidus juba saavutatud majandusliku lõimumise ja vastastikuse sõltuvuse määrale.

Uue vääringu kasutuselevõtt toob kaasa ka logistilisi probleeme ja nõuab seega hoolikat ettevalmistust. Eesti elanike teavitamisel euro pangatähtedest ja müntidest ning eelkõige pangatähtede turvaelementidest on tehtud ja tehakse jätkuvalt suuri jõupingutusi.

Olen veendunud, et tihe koostöö EKP ja Eesti Panga vahel, mida on tehtud president Lipstoki ametiajal ja mis jätkub ka tulevikus, aitab oluliselt kaasa euro edukale ja tõrgeteta kasutuselevõtule Eestis.

Meil on hea meel tervitada Eestit euroala liikmena! Täna tähelepanu eest.